

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/64239
GE 169

Sayı : 72079556-610- 630
Konu : Soru Önergesi (7/64239)

25.07.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 19.05.2022 tarihli ve 1017546 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Van Milletvekili Sayın Muazzez ORHAN IŞIK tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/64239 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Derya YANIK
Bakan

Ek: Cevap Metni (3 sayfa)

Van Milletvekili Sayın **Muazzaz ORHAN IŞIK**'a Ait 7/64239 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Erişilebilirlik hem temel bir hak hem diğer hakları kullanabilmek için en önemli araçtır. Yapılı çevrede ve hizmetlerde erişilebilirliğin sağlanmasında Bakanlık olarak çalışmalarımız her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu çalışmalarımız Bakanlığımız kuruluş ve hizmet binaları için de sürdürülmektedir. Bakanlığımız Yatırım Programında yer alan yeni kuruluş ve hizmet binalarımız erişilebilirlik standartlarına uygun olarak tasarlanmakta ve inşa edilmektedir. Mevcut kuruluş ve hizmet binalarımız ile ilgili tespit çalışmaları ve yapılması gereken tadilatlarla ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu bu tadilatlar için bütçe programında “Engellilerin Erişilebilirliğinin Sağlanması” faaliyeti kapsamında ödenek bulunmaktadır ve söz konusu tadilatlar bu ödenekten karşılanmaktadır.

Bakanlığımız, engelli ve yaşlı bireylerin her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı toplumsal hayata ayrımcılığa uğramadan ve etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; belirlenen ulusal politika ve stratejilerin uygulanmasını koordine etmek, engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, engellilerin mesleki rehabilitasyonunu sağlayacak tedbirler almakla görevlidir. Bakanlığımız ayrıca, ülkemizin taraf olduğu Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS)’nin odak kurumudur.

Ülkemizde son yıllarda artan bir farkındalık ile engellilere yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Özellikle son dönemde sağlıktan eğitime, istihdamdan siyasal yaşama katılıma, adalete erişimden engelli bireylerin bağımsız yaşamlarını destekleyecek toplum temelli hizmetlerin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar başta olmak üzere engelli bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılmalarına yönelik önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Yaşanan tüm bu gelişmelerin engelli bireylerin yaşamlarında karşılık bulabilmesi için hak ve hizmetlere erişim açısından anahtar bir işleve sahip olan erişilebilirlik konusunda da önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Engelli bireylerin bağımsız bir şekilde toplumsal yaşamın tüm alanlarına tam ve etkin katılımlarını sağlamak, engelli haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda hak temelli ve içermeci bir anlayış çerçevesinde güçlü bir iş birliği ve koordinasyon sağlamak Bakanlığımız koordinasyonunda Engelsiz Vizyon Belgesi ilgili tarafların katkılarıyla hazırlanmıştır. Devletin engellilik alanında topyekûn yaklaşımına dair ortak bir yol haritası olan Engelsiz Vizyon Belgesi 8 amaç, 31 hedef ve 107 eylem alanından oluşmakta olup, 3 Aralık 2021 tarihinde Dünya Engelliler Gününde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından ilan edilmiştir.

Vizyon Belgesi 3’er yıllık eylem planları ile uygulanması öngörülmüş olup, ilk üç yıllık döneme ilişkin eylem planının hazırlıkları tüm kamu kurum ve kuruluşları ile engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile devam etmektedir.

Ülkemizde erişilebilir uygulamaların nasıl olması gerektiğini belirleyen, başta 7.7.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun olmak üzere pek çok mevzuat düzenlemesi ile birlikte erişilebilirliğin teknik kurallarını belirleyen TSE tarafından yayımlanmış standartlar bulunmaktadır. 5378 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi ile kamu kullanımına açık binalar ve açık alanların, geçici 3 üncü maddesi ile toplu taşıma araç ve hizmetlerinin erişilebilir hale getirilmesi zorunlu tutulmuştur. Kanunda erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi de düzenlenmiş, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği

20.7.2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve valilikler bünyesinde denetleme komisyonları kurulmuştur. Denetlemede kullanılan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarının son versiyonu 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları Genelgesi eki olarak yürürlüğe girmiştir. Formlar iki defa güncel ihtiyaçlar çerçevesinde revize edilmiştir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ile illerde valilikler bünyesinde kurulan komisyonlar denetimlerine devam etmekte olup, vatandaşlar tarafından komisyonlara başvuru yapılabilmektedir. Bakanlığımız tarafından komisyonların etkin ve verimli biçimde çalışmalarına yönelik koordinasyon sağlanmakta ve teknik bilgi desteği verilmektedir. Ayrıca denetimler sonucunda uygun bulunan yerlere Erişilebilirlik Belgesi verilmektedir.

Erişilebilirlik uygulamalarının görünürlüğünün artırılması amacıyla belge almaya hak kazanan bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarının kullanımına yönelik Erişilebilirlik Logosu belirlenmiş ve tanıtımı yapılmıştır.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Tüm bunlarla birlikte söz konusu denetleme sisteminin yanı sıra Bakanlığımızca farkındalık sağlamak, bilgi ve bilinç düzeyini artırmak amacıyla yapıyı çevreye yönelik faaliyet gösteren mimar ve mühendisler ile bilişim alanında görev yapan teknik personele yönelik eğitim çalışmalarına yoğun olarak devam edilmektedir.

2013/8 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulunun yapısı, Cumhurbaşkanlığı Sistemine uyumlu hale getirilerek daha da güçlendirilmiştir.

Engelli hakları konusunda ulusal düzeyde güçlü bir koordinasyonu sağlamak için tüm bakanlıkları, ilgili kamu kurumlarını, engelli örgütlerinin üst düzey temsilcilerini bir araya getirmek amacıyla 19.7.2013 tarihli ve 28712 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2013/8 sayılı Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu konusundaki genelge revize edilmiştir. 3 Aralık 2021 tarihli ve 31678 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2021/23 sayılı Genelge ile Kurul’un EHİS’e uygun bir şekilde STK’ların temsil edildiği bir mekanizma haline gelmesi ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi içinde daha etkili bir şekilde yer alması hedeflenmiştir. Yapılan düzenleme ile Kurul, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmiş olup, engelli vatandaşlar taleplerini Kurula iletebilmektedir.

Kurul’da ilgili bakanlıklar ile kamu kurumlarının ve ülke çapında engellilik alanında en yüksek temsil gücündeki iki konfederasyonun üst düzey temsilcileri yer alması öngörülmüştür. Kurul’un işlevsel hale gelmesi ile birlikte engellilik alanındaki sorunlar, en üst düzeyde değerlendirilip bu sorunlara çözüm üretilmesi planlanmaktadır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun yayımlanmasının hemen ardından Bakanlığımız taşra ve merkez teşkilatında İşaret Dili Tercümanı istihdam edilmiş olup, toplam 35 ilde 58 Türk İşaret Dili tercümanı işitme engelli vatandaşlarımıza hizmet vermek üzere görev yapmaktadır. Test aşamasında olan AİLEM Engelsiz İletişim Merkezi kapsamında da 8 Türk İşaret Dili tercümanı görev yapmaktadır. Bakanlığımız bünyesinde bu yıl içinde 25 Türk İşaret Dili tercümanının istihdam edilmesi planlanmaktadır.

Engelli kontenjanında istihdam, Engelli Sağlık Kurulu Raporuna göre EKPSS ve kura yöntemi ile yapılmaktadır. Bu kapsamda engelli kontenjanı dâhilinde engelli olmayan birinin

görev yapması mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca, kontenjanın artırılması kanuni bir düzenleme ile mümkün olabilmektedir.

Bakanlığımız görev alanları itibarıyla engelli bireylerin istihdamına büyük önem vermektedir. 2022 Temmuz ayı itibarıyla; Bakanlığımız bünyesinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesi kapsamında toplam 840 engelli memur görev yapmaktadır. Anılan maddeye göre dolu kadro sayısının %3'ü oranında engelli memur istihdamı öngörülmekte olup, Bakanlığımız dolu memur kadrosunun %3'ü 452 kadroya tekabül etmektedir. 2022 yılında ataması yapılan engelli personelin yerleştirme işlemleri devam etmektedir. Diğer taraftan, Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarda şube müdürü ve üzeri kadrolarda toplam 13 engelli personel görev yapmaktadır.

Türkiye genelinde engelli bireylerin il bazında dağılımını tahmin eden son araştırma “2011 Nüfus ve Konut Araştırması”dır. Araştırma; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)’den elde edilemeyen verileri il düzeyinde sağlamak amacıyla örnekleme yöntemiyle seçilmiş sayım bölgelerindeki yaklaşık 2,2 milyon haneyle ve tam sayım yöntemiyle kurumsal yerlerde bulunan tüm kişilerle yapılmıştır. 2011 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırmasıyla Türkiye genelinde hane halklarının yaklaşık %13’ünden bilgi derlenmiştir. Bu bilgiler TÜİK internet sayfasında yayımlanmaktadır. Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre, en az bir engelli olan nüfusun (3 ve daha yukarı yaş) oranı %6,9 (4.876.000 kişi)’dur. Erkeklerde %5,9 olan bu oran kadınlarda %7,9’dur.

İdari kayıtlar birtakım hizmetlerin veya programların normal işleyişinin bir parçası olarak toplanan verilerden oluşmaktadır. Bunun bir örneği hizmetlere ilişkin başvuru formlarında bulunan bilgilerdir. Bu kayıtlar sağlanan hizmetlerin detaylarıyla birlikte engellilik hizmetlerine erişim sağlayan bireylerin özellikleri hakkında da bilgi sağlamaktadır.

Engelli bireylerin sayısının idari kayıtlar üzerinden tespiti ülkemiz’ ve özellikle engellilere yönelik politika geliştiren kurumlar açısından büyük önem arz etmektedir. Engelli nüfusa ilişkin veri ihtiyacını gidermek için Bakanlığımız bünyesinde kamu kurum ve kuruluşlarındaki Engelli Sağlık Kurulu Raporlarını esas alan “Ulusal Engelli Veri Sistemi” oluşturulmuştur. Söz konusu sistem Engelli Sağlık Kurulu Raporu almak için yetkili hastanelere başvurmuş ve hizmet almak için devletle temasa geçmiş bireyleri kapsamaktadır. Fakat engellilere sunulan hizmetlerden yararlanmak için bu sisteme kayıtlı olma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Bakanlığımız görev ve faaliyet alanında olmadığından değerlendirilememiştir.